

İNCƏSƏNƏTDƏ MƏNƏVİ GÖZƏLLİK AXTARIŞI

Həyat bütün zamanlarda - fərhli, sevincli anlarda, ağrılı, çətin məqamlarda, ümidli, ümitsiz çağlarda belə gözəldir, cazibədardır və mənalıdır. Onu insanlara bunca sevdiren amillər o qədər ki! Mənə görə, hər birinin də mərkəzində düşüncəyə, ruha rahatlıq gətirən incə, zərif duyğular, bəzən dağ şaləsitək coşan, bəzən də həzin payız çiçəkləri hüsnündə olan xəfif sevgilər, istəklər, bir qədər də qəm, nisgilə rübənd salmış kədər dayanır. Bu sevginin, vurğunluğun və məyusluğun özü də fərdi xarakter daşıyır. Bunlar müxtəlif olan, bir-birinə bənzəməyən talelərdə özünü əks etdirir. Mən, sən, o - bütün insanlar bu təzadlı həyata niyə bu qədər məftunluq? Özünü bizə sevdiren, uğrunda yaşam boyu mübarizəyə sövq edən, gün-güzəranımızı qarışıq rənglərlə əks etdirən həyat, nədən belə şirinsən, sirlisən, həm də ziddiyyətli?..

Bəşər övladında bu təzadlı ovqatı yaradan çiçəklər qədər zərif, kövrək olan, könül xoşluğu yaradan incə sənət növlərindən biri, həm də birincisi musiqidir, musiqi! Budur, insana bütün naqisliyi, sərtliyi və acıları unuduran, onu sısqa rüşəlin get-gedə dərinə işləyən kökləri tək həyata bağlayan ən ali sevgi, qüdrət və qüvvə!..

Onu gələcəyə böyük ümidlərlə yaşadan da incəsənətə, musiqiyə lap erkən yaşlarından bəslədiyi inəhasız sevgisi olub. Xəyalən şirin arzularının qanadlarında mavi səmanın, göylərin ənginliklərində ruhunu ehtizaza gətirən musiqinin ecazında pərvaz edib. Bu sənətə

də elə uşaqlıq çağlarından, daşların arasından sızaraq axan su tək qəlbə rahatlıq gətirən şirin zümrü-mələri ilə ciğir açib. O zaman dum-duru baxışları, təbəssümü, xoş avazı ilə ətrafına özü boyda işıq saçan bu balaca oğlanın ağına da gəlməzdi ki, nə vaxtsa incə bir sənətdə Tanrının lütfü olan istedadını özünün zəhməti, yaradıcı axtarışları ilə cılalayaq püxtə bir sənətkar olacaqdı. Elə bir sənətkar ki, üreyəyatan səs tempi, ahəngi, xoş avazı görkəmli sənətkarların diqqətini çəkəcək, onu sevvək, gələcəyinə inanacaq, barəsində ciddi fikirlər səsləndiriləcək. Müqtədirlər sənət üçün doğulan gənci sıralarında görməkdən məmnun olacaqlar.

Müəllim valideynləri də zənlərində yanılmadı. Süleymanın güclü musiqi duyumu, mahnı ifaçılığına olan böyük həvəsi kamil bir sənətkar olacağına onlarda böyük ümidlər yaratdı. Musiqi sanki ruhuna hoparaq, əllərindən tutaraq onu uzaqlara apardı. Böyük sənətkarların səsinə aludə olan Süleymanın həyat yollarına bələdçilik edən taleyi elə bu səbəbdən də onu musiqiyə bağladı. O, sənətdə ilk addımlarını görkəmli bəstəkar Əfsər Cavanşirovun "Bənövşə uşaq xoru"ndan atmağa başladı. Musiqi dünyası ilə ilk tanışlıq onu səlis-sözlü aləmə elə bağladı ki, özünü bütün tamlığı ilə ancaq orada görə bildi. Onu eşidənlərin ümidlərini doğrultduğu əsas məqam isə məktəbi çağlarında Heydər Əliyev adına sarayda Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən keçirilən "İstedadlar axtarır" müsabiqəsinə qatılmasından başladı. Süleyman bu müsabiqənin qalibi oldu və özünəinamın ilk qığılcımları da buradan saçılmağa başladı. Və sənətin çətin yollarında bütün əziyyətlərə qatlaşaraq gəncliyini və sonrakı illərini özünü yetişdirməyə həsr etdi. Qızmar gənəşin aləmi yandırır-yaxdığı saatlarda, qarlı-şaxtalı günlərdə, güclü küləklərin adamları, ağacları az qala yerindən qoparıb belədən-bəlayə çırpmağa cəhd etdiyi vaxtlarda hərbi hissələrdə vətən sevdalılarının, igid əsgərlərin qarşısında gözündən-könlündən saçılan nurn, məhəbbətin işığında mahnılarını sevrək ifa edirdi. S.Zeynalov ölkəmizdə və bir çox xarici ölkələrdə Azərbaycan mədəniyyətini, incəsənətini layiqincə təmsil edirdi. Bu zəhməti yeri gəldikcə Fəxri fər-

manlar və Diplomla mükafatlandırıldı.

Amma hələ bunlara qədər qarşıda sənətin sirlərinə yiyələnməyə, müqtədir sənətkarlardan alacağı ustad dərslərinə aparan yollar vardı. Səsinə açmaq, cılalamaqdan ötrü gecə-gündüz çalışmalı, əziyyət çəkməli, özünü yetişdirməliydi. Musiqidə mükəmməl biliyə malik olmalıydı. Bu səbəbdən də Aşef Zeynallı adına Bakı Musiqi Kollecinin vokal şöbəsinə daxil olur. Burada müəllimi, adını həmişə minnətdarlıqla xatırladığı Pərixanım Behbudova olur. Bundan sonra o, 1971-76-cı illərdə Mirzağa Əliyev adına İncəsənət Universitetinin mədəni-maarif fakültəsində qiyabi yolla təhsil alır.

Hələ orta məktəbdə keçirilən təntənəli bayram günlərində, sonradan Musiqi Kollecinə, Universitet illərində bütün tədbirlərdə çıxış edən Süleyman öz ifaları ilə artıq özünə tamaşaçı marağı və rəğbəti yarada bilir. Süleyman Zeynalov 1974-cü ildə 21 yaşında professional səhnəyə gəlir. O, 1978-ci ildən düz 20 il Azərbaycan Dövlət Qastrol Konsert Birliyinin solisti olub. Burada çalışdığı vaxtlarda Azərbaycanın bütün rayonlarında, cəbhə bölgələrində, dövlət tədbirlərində xüsusi konsert proqramı ilə, özü də Xalq artistləri Sara Qədimova, Şövkət Ələkbərova, Tükəzban İsmaylova, Əbülfət Əliyev, İslam Rzayev, Mirzə Babayev, Elmira Rəhimova, İlhamə Quliyeva... ilə bir arada etdiyi çıxışlar orta və yaşlı nəslin indi də hafizəsindən silinməyib. Bu müqtədir sənətkarlar səsinə, səhnə mədəniyyətini, etikasını bəyəndiklərindən həmişə gənc müğənniyə dəstək olublar. Konsert Birliyində işlədiyi vaxtlarda Əməkdar incəsənət xadimi Gülarə xanım Əliyeva onu rəhbərlik etdiyi "Dan ulduzu" instrumental ansamblına, Nəriman Əzimov da Azərbaycan Televiziyasının Səid Rüstəmov adına Xalq çalğı alətləri orkestrinə dəvət ediblər. Vokalist bu ansamblardakı gözəl ifaları ilə də tamaşaçıların qəlbinə yol tapır. Onu da xatırlayırıq ki, Süleyman Zeynalov vaxtilə Qarabağ zonası üzrə rayonlarımızda keçirilən məhsul bayramlarında və Naxçıvana təşviqat qatırı ilə səfərlərdə minlərlə zəhmətkeşin qarşısında canlı ifaları ilə çıxışlar edib. Və həmişə də böyük qürur hissi və fəxarətlə deyib: "Mən fəxr edirəm ki, azər-

baycanlıyam, bu xalqın oğluyam...". Bir qədər sonra Süleyman müəllimin məlahətli, ecəzkar səsi teatr tamaşalarından, filmlərdən də eşidilir. Burada da bayatı-mahnılar ifa edir. Gəncliyindən populyarlıq qazanan, oxuduğu lirik, bəstəkar və xalq mahnıları ilə ürəklərə yol tapan vokalist, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar artisti Süleyman Zeynalov sənət taleyini hər zaman mükəmməl yaşamağa çalışıb.

Musiqiyə yaşayan, özünü bu sənətdə görən və inkişaf etdirən sənət adamının həyatı, yaradıcılığı ilə yaxından tanışlıq məndə müğə-

ninin obrazı, xarakteri haqqında dolğun təəvvür yaratdı. Onun tanışlıq üçün mənə təqdim etdiyi qovluqdakı sənədləri vərəqləyir, oxuyuram. Müxtəlif vaxtlarda haqqında yazılmış yaradıcılıq xasiyyət-namələri, həyatı, sənət taleyi ilə bağlı əlaqədar təşkilatlara edilən təklif-təqdimatlar, müraciətlər qəlbimi rıqqətə gətirir. Sənətkarın dövlət qayğısına böyük ehtiyacı var. Fəxri ad, Prezident təqaüdü, mənzil... Axı iki övladı ilə dərissal mənzildə yaradıcılıqla məşğul olmaq, cüzi pensiya ilə ailə saxlamaq, mədəniyyətimizə xidmət etmək ağlasığan deyil! Sənət yolundan dönməyən, vətəninə böyük məhəbbətlə sevdən bir Azərbaycan vətəndaşı kimi rahat yaşamağa, yüksək adla təltif olunmağa layiq olduğunu hələ neçə illər qabaq korifey sənətkarlar da Mədəniyyət Nazirliyinə müraciətlərində təsdiq edirdilər. Problemlər isə həll olunmamış qalır. Ötən il millət vəkil, yazıçı-publisist Rafael Hüseynovun Azərbaycan Respublikasının

mədəniyyət naziri Əbülfəs Qarayevə ünvanladığı məktub da bu mənada diqqətəlayiqdir. Rafael müəllim yazır: "Respublikanın əməkdar artisti, estrada müğənnisi Süleyman Zeynalov Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında xidmətləri olan, bu gün də fəaliyyətini uğurla davam etdirən sənətkarlarıdır. S.Zeynalov səhnə və efir fəaliyyətilə bağlı sənədlər toplusunu qəzet-jurnal materiallarını Milli Məclisə göndərərək xidmətləri ilə bağlı biliklərimizi daha da konkretləşdirir, həqiqətən, nə qədər dəyərli yol keçdiyi barədə aydın təəvvür yarada bilir. Əməkdar artist

Süleyman Zeynalov ona Prezident təqaüdü və fəxri ad verilməsi məsələsinə növbəti dəfə qaldırmaqla yanaşı, həm də son dərəcə ağır mənzil şəraitində yaşamağa məcbur olduğunu bildirir, köməklik göstərilməsinə ümidini ifadə edir".

İndi çoxları onun televiziya və radioda eşitdiyi ifalarını yaxşı xatırlayırlar. Və bu çoxluq da Süleyman Zeynalovun gəncliyindən xalqın bəyəndiyi, sevdidiyi müğənnilərdən olduğuna əmindir. Musiqini dərk etməsi, səsindeki məlahət, şirinlik bəstəkarları hər zaman onunla işləməyə həvəsləndirib. Həm də hansı bəstəkarlar! Müqtədir sənətkarlar - Tofiq Quliyev, Şəfiqə Axundova, Oqtay Kazimi, Cahangir Cahangirov, Emin Sabitoğlu, Elza İbrahimova, Nəriman Əzimov, Hökumə Nəcəfova, Faiq Süccəddinov, Tamella Məmmədzaadə, Tahir Əkbər... Və bu gün oxuduğu mahnıların bir çoxunu xatırlayan da, ifasını yada salanda, düşünürəm ki, Süleyman Zeynalovla işləmək bu bəstəkarlar üçün çox ma-

raqlı və xoş olub. Əvvəla, Süleyman təbiətən saf, mülayim, açıqfikirli, səbirli, diqqətçil bir insan olduğundan bu müqtədir şəxsiyyətlərin xariqüladə yaradıcılıqlarını duyub, dərk edib. Onların tövsiyələrini böyük minnətdarlıqla qəbul edib, musiqilərdəki incəliyi, maneələri dərhal və ustalıqla qavraya bilib. Başqa bir tərəfdən, gənc Süleymanın səsinin cazibədarlığı, tembri, oxu tərz, ahəngi müğənni-bəstəkar işbirliyində bir rahatlıq, anlaşma yaradıb. Süleyman mahnılarının yadda qalan, həmişə xatırlanan olmasından ötrü onların üzərində çox çalışıb, musiqini sözün canına hopdurmaq, harmoniya yaratmaqdan ötrü gecə-gündüz etdiyi məşqlərdən yorulmayıb. Nəticədə, musiqinin incə çalarlarını, rənglərini hiss etməyə, səsinde canlandırmağa nail olub. Və həmin mahnıların vizit kartını yaradıb, ona öz möhürünü vurub. Elə buna görə ki, "Azərbaycana gəlsin", (S.Rüstəm, T.Quliyev), "Səninlə olsun" (O.Kazimi, C.Novruz), "Bu torpağa borcluyam" (B.Vahabzadə, Ş.Axundova), "Məhəbbət vadisi" (O.Kazimi, C.Novruz), "Xoş bəxtin olsun" (R.Heydər, O.Kazimi), "Ömrümüzün bəzeyi" (İ.Tapdıq, O.Kazimi), "Sevinc dolu ürək" (C.Novruz, Oqtay Kazimi) mahnılarını xatırlayanda, dodaqaltı zümrümə edəndə o zaman Süleyman Zeynalovun şirin, məlahətli ifası yada düşür.

Süleyman müəllim etiraf edir ki, həmişə böyük sənətkarlardan dəstək görüb, hələ özlərinin sağlığında mahnılarını ifa edəndə alqışlarını, xoş sözlərini eşidib, hər birinin rəğbətini qazanıb. Şövkət Ələkbərova, Gülağa Məmmədov onu sənətdə özlərinin davamçısı gördüklərini deyiblər. Doğrudan da, Süleyman müəllimin səs ahəngi, oxu manerəsi bizə adlarını çəkdiyimiz böyük sənətkarların ifa tərzini (təqlid etmədən, gedilmiş yola ayaq qoymadan!) xatırladır. Bu mahnılara gətirdiyi incə, zərif çalarlara gəlincə, onlar, əlbəttə ki, özünəməxsusluq kəsb edir.

Bu məqamda düşünürəm ki, hər bir insanın həyatda itirdiyi və qazandığı nələrsə var: ağ-qara, əlvan rənglər təmsalında olan yaşantılar. Elə yazımızın qəhrəmanı da bunlardan xali olmayıb. Hələ ailə səadətinə birlikdə, könül dolusu kam almamış, iki şirin-şəkər körpəsini birgə böyütməyə yetməmiş,

həyat yoldaşını itirib, balalarına həm ata, həm ana olub. Onların maddi-mənəvi yükünü, qayğısını təkbaşına çəkib. Bu gün də öz həyatında və sənət taleyində problemlər yaşayır. Başqa bir tərəfdən, cəmiyyətə iki layiqli vətəndaş böyütməsi onun ən böyük qazancıdır. Süleyman müəllimin sənətdə çatdığı uğurları da ona mənəvi dayaq təmsalında sevinclər yaşadıb. O, həmişə üzde, gözde-könlüdə olan müğənnilər sırasında olub. Böyük sənətkarlar Süleyman Zeynalovu həmişə bəyənməmiş, təqdir etmişlər. Vaxtilə Xalq artisti, unudulmaz bəstəkar Tofiq Quliyev "Baku" qəzetində (6 aprel 1990) müğənni ilə bağlı qələmə aldığı "Ürəkdən gələn səs" məqaləsilə çıxış etmiş, onun istedadından, sənət yolunda özünü yetişdirməsi, repertuar seçiminə həssas yanaşması, özünəxas üslubu, yumşaq, valehedici səs tembrinə və digər xüsusiyyətlərə malik olmasından böyük məhəbbətlə bəhs etmişdir. Eləcə də sənətə olan böyük sevgisini, oxu tərzini hələ illər öncə Azərbaycanın Xalq artistləri Arif Məlikov, Vasiq Adıgözəlov, Şəfiqə Axundova, Sevdə İbrahimova, Yalçın Rzazadə, Gülağa Məmmədov, Şövkət Ələkbərova bəyəndiklərindən onun fəxri ada layiq görülməsi barədə dövlətimizin başçısına müraciət ünvanlamışdılar. Süleyman Zeynalov bu böyük bəstəkarların müğənnilərin sənət çeşməsində su içmiş, onların məktəbində yetişmişdir. Bir çox sənət korifeyləri illər öncə olduğu kimi, bu gün də onu istedadlı müğənni kimi dəstəkləyir, layiq olduğu diləklərinə çatmasını arzu edirlər.

Bəli, həyat həm də o zaman mənalı və dəyərli olur ki, arzular ümidlər, mənəvi gözəlliklər bütün bunlara layiq olanların üzünə, gözü-nə-könlünə nur tək saçılınsın. Yaşayıb-yaratmalarına yeni həvə maraqla oyatsın. Onları yeni yaradı cılığa, fəaliyyətə səsləsin. Belə sənətkarların sırasında biz, ciddi və məsuliyyətli sənətkar, Əməkdar artist Süleyman Zeynalovu da görürük. O, sənətdə həmişə mənəvi gözəllik axtarışında olub. Tanrının ona lütfü olan səsin-sənətin qədri- ni bilib. Belə bir mədəniyyət, incə sənət adamına sahib durmaq, həyatına mənəvi, maddi dəstək olmaq da elə xalqın və dövlətin borcudur...